DEVRE : 3 CİLT : 17 İÇTİMA : 3

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

OTUZ DOKUZUNCU İN'İKAT

24 - III - 1930 PAZARTESİ

Münderecat

	Sayfa
1 — Sabık zabık hulâsası	**54**
2 — Havale edilen evrak	**54**
3 — Sualler ve cevaplar	**54**
1 — Yozgat Meb'usu A. Hamdi Beyin, Yarın Gazetesinin 10 mart tarih ve 85 numaralı nushasında intişar eden yediyüz bin liralık veraset vergisi hakkında Maliye Vekâletinden şifahî sual takriri ve Maliye Vekili Saracoglu Şükrü Beyin cevabı	54
4 — Müzakere edilen maddeler	**55**
1 — 1/411 numaralı belediye kanunu lâyihasile Kırklareli Meb'usu Doktor Fuat Bey ve rüfekasının, oyun ve eğlence mahalleri tesis ve idare etmek hakkının Himayei Etfal Cemiyetine verilmesi hakkında 2/40 numaralı kanun teklifi ve musakkafat vergisi kanununun 4 üncü maddesinin 4 üncü fıkrasının tefsirine dair 3/270 numaralı Başvekâlet tezkeresile İstanbul Meb'usu Süreyya Paşanın, belediye kanunu lâyihasının tadili hakkındaki teklifi ve Dahiliye ve Belediye kanunu lâyihası Muvakkat Encümenleri mazbataları	55

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Kâzım Paşanın riyasetlerile aktolunarak memurin kanununun yetmişinci maddesinin tefsirine müteallik mazbata ile 1929 senesi bütçesinde bazı münakale yapılması kakkındaki lâyiha müzakere edilerek her ikisi de kabul olundu.

Müteakiben belediye kanunu lâyihasının müzakeresine geçilerek 11 madde ile 15 inci maddenin beş fıkrası müzakere ve kabul edildikten sonra pazartesi günü toplanılmak üzere celse tatil edildi.

Reis	Kâtip Tokat	Kâtip Denizli
Kâzım	*S. Tevfik*	*H. Rüştu*

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Tezkereler

1 — Ticaret muahedesi aktedilmiş olan Devletler muvaridatı meyanında bulunan şekerden muamele verğisi alınıp alınmayacağının tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (Maliye ve Bütçe Encümenlerine)

Mazbatalar

2 — Anadolu - Bağdat demiryolları ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1926 senesi fevkalâde bütçe hesabı kat'ilerine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/411, Anadolu - Bağdat demiryolları ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1926 senesi hesabı kat'isine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/412 numaralı Divanı Muhasebat Riyaseti tezkeresile Anadolu - Bağdat Demir yolları ve Haydarpaşa Liman ve Rıhtım İdaresinin 1926 senesi hesabı kat'isi hakkında 1/545 numaralı kanun lâyihası ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası (Ruznameye)

3 — Demiryollar İnşaat ve işletme Umum Müdürlüğünün 1926 senesi hesabı kat'isine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/414 numaralı Divanı Muhasebat Riyaseti tazkeresile mülga Devlet demir yolları İnşaat ve İşletme Müdüriyeti Umumiyesinin 1926 senesi hesabı kat'isi hakkında 1/538 numaralı kanun lâyihası ve Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası (Ruznameye)

4 — Memurin kanununun 35 inci maddesinin tefsirine dair 3/420 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Memurin Kanunu Muvakkat Encümeni mazbatası (Ruznameye)

5 — Millî Müdafaa Vekâleti 1929 senesi bütçesine 250 000 liralık munzam tahsisat verilmesine dair 1/598 numaralı kanun lâyihasile İdare Heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1929 senesi bütçesine 3 600 liralık munzam tahsisat verilmesine dair 2/124 numaralı kanun teklifi ve Bütçe Encümeni mazbatası (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,15

Reis — *Refet B.*

Kâtipler : *Süreyya Tevfik B.* (TOKAT), *Haydar Rüştü B.* (DENİZLİ)

Reis — Celse açılmıştır efendim.

3 — SUALLER VE CEVAPLAR

1 — Yozgat Meb'usu A. Hamdi Beyin Yarın Gazetesinin 10 mart tarih ve 85 numaralı nüshasında intişar eden yedi yüz bin liralık veraset vergisi hakkında Maliye Vekâletinden şifahî sual takriri ve Maliye Vekili Saracoğlu Şükrü Beyin cevabı.

Reis — Maliye Vekili cevap vereceklermi?;

Maliye Vekili Saracoğlu Şükrü B. (İzmir) — Mesele hakkında Meclise etraflı malûmat vermek için İstanbuldan da sordum. Müsaade ederseniz üç gün içinde bu malûmat tekemmül edecektir. Ondan sonra arzederim. Yalnız şimdiden arzedeyim ki, bu vergi henüz daha tahakkuk safhasındadır. Tahakkuku tamam olmamıştır. Tahsile teşebbüs edilmiş bir vaziyette değildir. Belki perşembe günü safahatı hakkında daha etraflı malûmat vermek imkânı hasıl olur.

4 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — 1/411 numaralı belediye kanunu lâyihasile Kırklareli Meb'usu Doktor Fuat Bey ve rüfekasının, oyun ve eğlence mahalleri tesis ve idare etmek hakkının Himayei Etfal Cemiyetine verilmesi hakkında 2/40 numaralı kanun teklifi ve musakkafat vergisi kanununun 4 üncü maddesinin 4 üncü fıkrasının tefsirine dair 3/270 numaralı Başvekâlet tezkeresile İstanbul Meb'usu Süreyya Paşanın, belediye kanunu lâyihasının tadili hakkındaki teklifi ve Dahiliye ve Belediye kanunu lâyihası Muvakkat Encümenleri mazbataları.

Reis — Efendim, belediye kanununun müzakeresine geçiyoruz. On beşinci maddenin beşinci fıkrasını kabul etmişdiniz. Altmcı fıkrayı okuyoruz.

6 - Sıhhî şartları cami belediye salhanesinden başka yerlerde kasaplık hayvan kestirmemek, kesilenleri müsadere etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

7 - Belediye depolarından başka yerlerde kanun ve nizam ve talimat ile muayyen miktar ve şerait haricinde (kabili iştial ve kabili ihtirak) yanar maddeler bulundurmamak, bunları zapt ve müsadere etmek,

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ethem B. (Samsun) — Müsadere kelimesi istimal olunuyor, onun kaldırılması için encümende söz geçmişti, ne oldu?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Filhakika bu maddeler böylece kabul edildikten sonra aşağıda gelen bir maddede tekrarlanan bu kelime encümen âzasından Ali Nazmi Beyin teklifi üzerine (zaptetmek) şeklinde tashih edilmiştir. Yukarıda bu suretle geçmişti. Arzu buyurulursa buraya da (zabtetmek) kelimesi yazılır.

Salâhattin B. (Kocaeli) — Efendim, petrol inhisarı hakkındaki kanunun bir maddesini tadil için Hükûmetten bir teklif gelmişti. Bu teklif Dahiliye ve Adliye Encümenlerinde tetkik edildi. Adliye Encümeni; belediyelerin deposu olmıyan yerlerde kolonya ve saire imal edilmek üzere, inhisar idaresinden alınan ispirtoların muhafazası için belediyelerin aradığı şerait dairesinde depo temin edenlerin ispirto muhafaza etmelerine cevaz veriyordu. Belediyelerin aradığı şaraitte deposu olmıyanların ispirtolarının müsadere edileceğini, Dahiliye Encümeni, Hükûmetin teklifi dairesinde kabul etmişti. Encümenimiz bunu kabul etmedi. Çünkü müsadere inhisar kanununa muhalefet halinde ancak tecviz edilebilir. Bu muhafazada gösterilen ve kabul edilen bir tedbire riayetsizliktendir ki, bunun müeyyidesi evvel beevvel para cezası olmak lâzımgelir dendi ve encümenimiz bu suretle karar vermişti ve şüphesiz ki bu cezanın lüzumuna kail olmamız da, kabili ihtirak ve iştial olan mevadın umumun sihhatini tehlikeye ilka etmek gibi mazarratının önüne geçmek maksadına matuftur. Şimdi bu vesile ile belediye lâyihasında müsadereye cevaz vermeyi bendeniz hukukan doğru bulmam. Bunların müsaderesi yerine, para cezası alınması suretile bir müeyyide konması doğru olur. Müsadereye; temellük hakkına karşı ağır, şiddetli bir muamele olmak itibarile cevaz verilmesi muvafık olmıyacağı kanaatindeyim.

Reis — Efendim; şunu arzedeyim ki maddeyi okutup epice intizar ettikten sonra reye arzettim, yalnız mesele tavazzuh etsin diye arkadaşlar söyliyor. *(Hayir sesleri)*

Aziz B. (Erzurum) — Efendim muhtelif kanunlarda, bazı gümrük kanunlarında kaçakçıların kaçırdığı eşyanın müsaderesi sarahatan mevcuttur. Kezalik adliyeye ait işlerde, cürümlerde kullanılan silahların ve diğer eşyanın müsaderesi kanunen emrolunmuştur. Teşkilâtı esasiye kanunundaki müsadere, o kanaatteyim ki; hiç bir kanuna ve hiç bir esasa istinat etmeden eski sultanlar devrinde olduğu gibi şunun bunun keyfi neticesi olan zapt ve müsadereyi meneden bir keyfiyettir.

Yoksa bir malın sahibinden alınması her yerde, bütün mütemeddin memleketlerce kabul edilmiş bir usuldür. Elverir ki alınan malın kıymeti, o cürmün istilzam ettiği cezayı çok geçmiş olmasın. Binaenaleyh mevcut olan kanunlarda müsadere kelimesinin konulması teşkilatı esasiye kanununa bir taarruz ifade etmez.

Ethem B. (Samsun) — Efendim, teşkilatı esasiye kanununun 73 üncü madesi alelitlak müsadereyi menediyor. Halbuki burada onbeşinci maddede ayarlanacak veyahut ayrı muayene edilecek teraziler gibi aletler ayarlanmadığı surette müsadere olunur diyor. Daha aşağıda da yine böyle müsadereden bahsediliyor. Müsadere ise teşkilâtı esasiye kanunumuzca memnudur. Zaten teşkilatı esasiye kanununa muhalif herhangi bir kanunun hükmü infaz edilmez, binaenaleyh batıl bir hükmü buraya koymamak ve yahut kanunun ifadesini başka şekle sokmak icabeder. Bu musadereye taallûk eden hükümlerin maddelerden çıkarılması lüzumu encümende tekarrür etmiştir. Her nasılsa zühulen buraya konmuştur. Eğer zühulen konulmamışsa bu maddeleri encümene iade edelim buna bir çarei hal bulunsun.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Efendim bendeniz zannediyorum ki müsadere herhangi bir cürmün zatini teşkil eder. Meselâ : eslahai memnuadan bomba, zati cürüm olduğundan memnudur. müsadere olunabilir. Fakat burada zati cürüm memnu değil ispirto ve saire, muayyen mahallere konulmamış onun konulması zati bir cürüm teşkil etmez. *(Doğru sesleri)* hukukan buna müsadere demek doğru olmaz.

Reis — Salahattin Beyin bir takriri vardır.

YÜKSEK REİSLİĞE

Belediye kanunu lâyihasının 15 inci maddesi-

nin yedinci fıkrasında (müsadere) yerine iştial ve ihtirak maddelerinin her kilosundan bir lira para cezası alınması yolunda tadilat yapılmasını teklif eylerim. Kocaeli
Salahattin

Reis — Efendim, bir defa fıkra reye kondu kabul edildi. Fakat bir arkadaşımız teşkilatı esasiye kanununa mugayereti mevzubahis etti. Heyeti aliyeniz de söz söylenmesine müsamaha ettiniz, şimdi takriri reiynize arzedeceğim.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Teşkiltı esasiyeye mugayeret esası reye konur kabul edilirse o fıkranın lağvi lâzımgelir. Çünkü orada bir müsadere var.

Mazbata Muharriri Abdülmüttalip B. (Malatya) — Takririn encümene havalesini rica ederim.

Reis — Takrirle beraber 6 ve 7 inci fıkraları encümene gönderiyoruz.

8 - Mürebbiye, sütnine, hizmetçi, aşçı, çamaşırcı, uşak, hamal, şoför, arabacı, kayıkçı, berber, mevaddı gıdaiye satıcısı, süthanelerde hizmet edenlerle süt satanlar ve emsali ve halk ile temas eden hizmet erbabı işçilerin sıhhî ve fennî muayenelerini yaptırmak,ehliyet ve sıhhat vesikaları alanların işlemelerine izin vermek ve bunları daima tescil ederek müseccel olmıyanları menetmek, (kayıkcıların ehliyetlerini tayinde mahallî liman reislerinin mütaleası alınacaktır.)

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

9 - Belediye hududu dahilindeki deniz, göl, nehirler belde sınırı dahiline münhasır olmak üzere seyrüsefer eden istimpot, motörbot ve her nevi kayık ve mavuna ve salapurya gibi denizdeki ufak nakliye vasıtalarile hususî sandal ve kayıklar ve karada belediye hududu dahilinde umuma mahsus mahallerde seyrüsefer eden yük ve binek araba ve hayvanları ve otobüs, otomobil ve emsali (şimendiferlerden maada) nakliye vasıtalarının sağlamlığına, temizliğine dikkat ederek bunların azamî haddi istiabisini ve tahammül derecelerini ve sınıflarını ve numaralarını tayin ve işletenlerin ehliyet ve sıhhatlerini mürakabe ve ücret tarifelerine riayetlerini temin edecek tedbirler ittihaz etmek ve icabında bunları bizzat temin ve idare eylemek ve mevzu kanunlar mucibince salâhiyettar dairelerden verilen vesikalara müsteniden işlemelerini ruhsata bağlamak (deniz vasıtalarının haddi istiabisini ve sağlamlığını tayinde mahallî liman dairesile ticaret müdürlüklerinin mütaleası alınır.)

Beldeler veya beldelerle köyler arasında seyrü sefer eden yük ve binek araba ve hayvanlarile otomobil, otobüs ve kamyonların sağlamlığına, temizliğine dikkat ederek bunların âzamî haddi istiabisini ve tahammül derecelerini tespit ve sınıflarını, numaralarını tayin ve işletenlerin ehliyet ve sıhhatlerini mürakabe etmek bu vesait sahiplerinin daimî ikametgâhlarının mensup olduğu kaza belediye idaresine aittir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

10 - Umuma ait yerlerde gelip geçmeğe, nakliye vasıtalarının işlemesine engel olacak, geçenlere zarar ve rahatsızlık verecek veya kaza çıkaracak ve beldenin umumî temizliğini bozacak şeyleri, kaldırmak, nakliye vasıtalarının nevi ve cinsine göre belde dahilinde azamî ve asgarî sür'atini ve işliyeceği ve işlemiyeceği, duracağı, yavaş gideceği yerleri tayin ve seyrüsefer tarifelerini tanzim ve ilân ve umumî intizamı temin etmek, beynelmilel otomobil seyrüseferlerinin talimatnamei mahsusuna tevfikan belediye sınırı dahilinde seyrüseferlerine muktazi işaretlerin vaz'ı ile bu otomobille şoförlerin haiz olmaları lâzım gelen evsafı tetkik etmek.

Denizlere ait yerler için mahallî liman idaresinin mütaleası alınır.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

11 - Yol, meydan, pazar, iskele, köprü ve nehirler gibi umuma ait yerlerden ve denizlerden bir kısmını mürur ve ubur ihtiyacını tazyik etmiyecek surette ve muvakkaten herhangi bir ameliye için işgal veya istimal edeceklere izin vermek ve ruhsatsız işgalleri menetmek.

Mithat B. (Manisa) — Efendim, pek basit görülen ve belediyenin hakkı olan bu maddeye bazı kuyudat vaz'ını teklif edeceğim. Çünkü evvelce vazifem dolayısile hadis olan bazı mesail bendenizi ikaz etmiştir.

Ezcümle, Beyoğlu Polis Müdüriyetinde bulunduğum zaman bilhassa pek mühim yerlerde meselâ, Perapalas, Tokatlıyan, Doğru Yol, gibi pek mühim yerlerde mururu ubura mani olmıyor diye, Altıncı Dairei Belediye lâkerdacılara, kestane ve saire satıcılarma ehemmiyet vermiyerek yerek müsaade eder fakat bununla taaruz eden polis nizamnamesi; turuku umumiyede mururu uburu tanzim ile mükellef olmasına binaen polis idaresi meseleye vaziyet etmiştir. Mesele ledettetkik hakikaten bir lâkertacıya, kredisçiye mevsiminde, öyle bir yerde mal satmak için belediyenin müsaade mukabilinde kırk altın kadar bir varidat temin ettiği görülmüştür. Belediye bu varidatından; polis te hakkından vaz geçmediği için hasıl olan ihtilâf ta Heyeti Vekileye kadar gelmiştir. Heyeti Vekilenin o zamanki kararını arzedersem calibi nazarı dikkat olur.

Heyeti Vekilece o zaman, belediyelerce, bir hususa ruhsat vermek için mahzur olup olmadığı hakkında evvel emirde zabıtanın müsaadesi alınmasına karar verilmiş ve bu suretle bu meselenin önü alınmıştır. Buna mümasil bir mesele daha vardır. Meselâ; İstanbulda Mahmut Paşa yokuşundaki manifatura barakaları hepimizin hatırımızda olsa gerektir. Bu manifatura barakalarını şehremanetine kaldırtmak için Heyeti Vekilenin

bu kararından istifade edilmiştir.

Mahmut Paşada belediyenin bir yolu böyle baştan aşağıya katiçin müsaade etmesi lâzım gelir. Sonra mururu uburu ihlâl etmez de, belediyeye varidat getirmek için çirkin bir şey konur. Bendeniz hayatı memuriyetimde buna mümasil bir çok şeyler gördüm. Meselâ; hem de belediye kapısında mururu ubura mani olmamak şartile bir ciğerci dolabı bulunabilir. Bunları gördüğüm için arzediyorum ve bunları söylediğimden beni mazur görünüz. Belediye kapısına kesilmiş bir kuzunun derisi asılarak kurutulduğunu gördüm. Belediyenin ne demek olduğunu bilen İstanbulda bu gibi muameleler cereyan ederse taşrada da böyle muamelelerin olması tabiidir ve görülmüştür. Bir de inzibat kısmı vardır. Bu da muamelâtta daima görülmüş şeylerdendir. Meselâ ;2-3 boyun bağı, bir kaç düğme, veya yaka alarak bankalar önünde geştügüzar müsaade alan bir yankesicinin, bankalara girerek soydukları kerrat ile görülmüştür. Buna mümasil daha bir iki vak'a vardır. Meselâ; eski hazinei hassa kasasını soymak için kapılarını tarassut ederek ve selâmlık resminde şeriklerine, arabalarla, kayıklarla mevki aldırmak için ruhsatname almak usulüne sülûk etmişlerdir. Bendeniz takririmde teklif ettiğim veçhile 15 inci maddenin 3 üncü fıkrasında olduğu gibi belediye buna ruhsat vermeden evvel, zabıtadan veya Hükûmeti mahalliyeden müsaade alması zaruretini lüzumlu görüyorum. Bunu takririmde de arzettim.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Efendim; zannedersem belediye vergi ve resimleri kanununda buna dair sarahat vardır. haftanın muayyen pzar günleri müstesna olmak şartile piyade kaldırımları hiç bir veçhile işgal ettirilemez. Belediye buna müsaade etmez. Pazar günlerine münhasır kalmak şartile orada işgal edilecek yerin metro mürabbaına muayyen bir resim alır. Yoksa çarşıda, lâalettayin bir sokakta satışa pazar günlerinden gayri günlerde belediye müsaade edemez. Kanun sarihtir.

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Efendim, Süleyman Sırrı Beyefendinin de buyurdukları veçhile Mithat Beyefendinin itirazları olsa olsa belediye vergi ve resimleri kanununa aittir. Şimdi okunan II inci fıkra, doğrudan doğruya bir ameliye için, meselâ, kanalizasyon, telefon teli çekmek ve sair tamirat işlerinde ve mururu uburu işkâl etmiyecek bir şekilde belediye bu gibi şeyleri bir ruhsata tabi tutacak bunun zabıta ile alâkası yoktur. Sadece muvakkat bir ameliye için yapılan işgal dolayisile belediye ruhsat verecek, şimdiye kadar böyle olmadığı içindir ki, noksan görülmüş ve lâyihaya ilâve edilmiştir.

Mithat B. (Manisa) — Efendim, bendeniz Abdülmuttalip Beyefndinin buyurdukları gibi resme itiraz etmedim. Yalnız belediyelerin, idarî vesair takdir edemediği mesail dolayısile vereceği ruhsatiyelerin tevlit edeceği vakayii delâilile arzettim. Belediye ruhsat versin; fakat Hükûmeti mahalliyenin bu hususta inzibatî muvafakatini aldıktan sonra versin, ve sonra mururu uburu ihlâl etmiyor diye bir caddede Hükûmet kapısı önünde bir ciğerciye müsaade etmesin. Arzetmek istediğim budur.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Efendim, müzakere olunan bu II inci fıkra ciğrciye, lakerdeciye müsaade vermek maddesi değildir. Kanun sarihtir. Meselâ, bir kanalizasyon ameliyesi bir su yolu, elektirik ferşiyatı yapılacak müsaadeden maksat bunlardır bunun içinde evvelâ zabıtadan müsaade al demek ne dereceye kadar doğrudur bilmem. Mithat Beyefendinin söyledikleri ciğerciye izin vermek meselesi Süleyman Sırrı Beyin buyurdukları gibi ayrıca bir kanuna tabidir. Bu fıkra arz ettiğim gibi böyle umumî ameliyeta aittir.

Reis — Mithat Beyin takririni okuyoruz.

B. M. M. YÜKSEK REİSLİĞİNE

Belediye kanununun 15 inci maddesi on birinci fıkrasının berveçhi ati tadilini arzeylerim: (Yol, meydan pazar, iskele, köprü, ve şehirler gibi umuma ait yerlerde ve denizlerde bir kısmını, murur ve ubur ve ihtiyacını tazyik etmiyecek ve tezyinat, nezaheti belde itibarile mevkii çirkinleştirmiyecek surette ve muvakkaten herhangi bir ameliye için işgal veya istimal edeceklere inzibatî esbaba nazaran mahallî Hükûmetinin de muvafakatini aldıktan sonra izin vermek ve ruhsatsız işgalleri men etmek.)

Manisa
A. Mithat

Reis — Takrir nazarı itibare alanlar lûtfen ellerini kaldırsın,... Almiyanlar ... Takrir nazarı itibare alınmamıştır.

Fıkrayı reye arzediyorum efendim. Kabul ednler... Kabul etmiyeler... Kabul edilmiştir.

12 - Alelûmum inşaat tamir ve ilâveler için kanun mucibince ruhsat vermek, kanunsuz veya ruhsatsız başlanan ve yapılmakta olan inşaatı men ile hususî kanunların hükümlerini tatbik ve kazalı binaları ve baca ve duvarları yıktırmak, arsalarla yangın yerlerindeki kuyu ve çukurları kapattırmak veya tehlikelerini refetmek.

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

13 - Umumun selâmet, sıhhat ve huzur ve istirahatine tesiri melhuz olan imalât, istihsalât, müdehharat ve tesisatın yerlerini; harman, kabristan, pazar, gaz depoları, kömür depoları ve süprüntülük mevkilerini ve şartlarını evvelden tespit ve ilân etmek ve ona göre ruhsata bağlamak. (Belediye yeniden yapılacak umumî ahır ve samanlıkların yerini tayin ve mevcut olanları sıhhî takyitlere tabi tutar.)

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

14 - Kanun ahkâmına tevfikan başı boş hayvanları tutmak, muhafaza etmek, belde dahilinden

geçecek hayvan sürülerinin gelip geçeceği yolları ve yaylıma gidecek hayvanların toplanacağı yerleri tayin ve tahdit etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

15 - Alenî müzayedeli gayri resmî satışları mürakabe etmek, umumî yerlerde toptan satılan ve tartılacak, ölçülecek şeyeleri kanun ahkâmına tevfikan tartmak ve ölçmek ve bilcümle tartı ve ölçüler alât ve edevatını ayarlamak, damgalamak. Ayarsız ve damgasızları müsadere etmek.

Reşit B. (Gazi Antep) — Bendenizin maruzatım 15 inci fıkradaki okkaları veznetmek, ölçüleri damgalamak hakkındadır. Beyefendiler bu ölçüler bazı mahallerde ölçektir. Bazı yerlerde çeliktir.

Bazı yerlerde (yarım) (tav) dır. Bunların tartıları bir birine uymaz. Meselâ yarım, tav (12) okkadır. Çelik 8 okkadır. Bunlar için bir vahidi kıyasî bulmak mümkün değil midir? Her yerde ya yarım tav olsun ya 12 okka olsun ya 10 okka olsun memleketin her yerinde böyle bir ayrılık vardır. Bu bir az yolsuzluğu mucip oluyor ve doğru bir hal değildir. Aceba bunların birleştirilmesi mümkün değil midir? Encümen bunu da fıkraya ithal etsin.

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Efendim; İktisat Vekâletince ölçüler hakkında hazırlanan ve bir kaç encümenden geçen kanun lâyihası Dahiliye Encümenindedir. Bendeniz fıkradaki (Ayarsız ve damğasızları müsadere etmek) kelimelerinin çıkarılarak; reye arzını teklif ederim.

Reis — Fıkrayı bu suretle reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

16 - Belediyenin âzamî fiat ve ücurat tarifelerine ve narhlarına riayeti temin etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

17 - Dilençileri dilenmekten menedecek tedbirler almak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

18 - Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, dalanmış ve kudurmuşları sokakta bayılanları, kazaya ve âfete uğrıyanları koruyup gözetmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

19 - Belediye kanun, nızam ve yasaklarına uymıyan kanunen ruhsata tabi iken ruhsatsız yapılan, beldenin selâmet, intizam, sıhhat ve huzurunu ihlâl eden şeylere meydan vermemek ve bunları menetmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

20 - Hafta tatili kanunundan istifade etmek istiyenlere izin vermek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

21 - Belediye hududu dahilinde orman, tarla, harman, bağ, bahçe, koru, çayır ve meraları ve alelûmum araziyi hasardan muhafaza etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

22 - Yangın vukuunu menedecek tedbirleri almak, ateşe karşı ihtiyat için umuma açık yerlerde imlâthane ve fabrikalarda ve her dükkânda bulundurulacak tertibatı ve vesaiti tayin ve ilân ile ihzar ve ifa ettirmek, yangını tarassut, ihbar ve istihbar için lâzım gelen tesisat ve teşkilâtı yapmak, itfaiye tulumba takımlarını ve tekerlekli itfaiye vesaitini her an ihtiyaca yarar halde bulundurmak, beldeyi tehdit edecek orman yangınlarına karşı kazma, kürek, balta ve saire gibi vesaiti itfaiye bulundurmak, beldenin icap eden mahallerinde itfaiye havuzları, sahrınçları yaptırmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

23 - Sokak, meydan, iskele, köprü, pazar, panayır yerleri gibi umumî mahalleri daima temiz tutmak, yıkamak, temiz sularla sulatmak, kışın çamur ve karları ve buzları kaldırtmak ve geçenlerin kaymamasını temin etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

24 - Umumî ve hususî yerlerin süprüntülerini muntazam ve fennî vasıtalarla toplatmak ve kaldırtmak ve ifna etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

25 - 28 nisan 1928 tarih ve 831 numaralı sular kanunu mucibince su getirtmek, suları sıhhî ve temiz tutmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

26 - Belediye hududu dahilindeki müşterek bağ, bahçe, tarla ve bostanların müşterek su kanallarını temizlettirmek, bozulan yollarm tamir ve bu husustaki masrafları alâkadarlardan tahsil etmek, bahçe, tarla, bostanların ve umumî yerlerin su birikintilerini kurutmak ve kurutturmak, umumî ve hususî havuzların sularını şartlara uygun surette vakit vakit değiştirtmek ve tazelettirmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

27 - İhtiyaca göre umuma mahsus ücretli ücretsiz halâlar yaptırmak.

Umumî ve hususî binalarda yapılması mecburî olan halâların sıhhî şartlara uygun olmasını temin ettirmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

28 - Umumun yiyeceği, içeceği ve kullanacağı şeylerin satıldığı ve muhafaza olunduğu mahallerin, umumun içinde yatıp kalkacağı, barınacağı veya bineceği, çalışıp işliyeceği veya hayvanlarını koyacağı yerlerin sıhhî şartlara uygun olmasını temin etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

29 - Kanun ve belediye kararlarının mecburî tuttuğu ahvalde veya ihtiyarî olarak müracaat vaki olduğu takdirde insan, hayvan, eşya ve emlâk hakkında harçlı harçsız, tıbbî, baytarî, fennî muayeneler, kimyevî, ve bakteriyolojik tahliller yapmak ve şeraiti sıhhiye raporu vermek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

30 - Beldenin harita, kadastro ve müstakbel şekil plânlarını yaptırmak, ve en az beşer senelik bir mesai, imar proğramı hazırlayıp tatbik etmek,

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

31 - Beldenin sokak ve meydanlarını plân ve programa uygun olarak tanzim ve ıslah etmek, sınıflarını, isimlerini, numaralarını tayin etmek, buna göre ağaçlamak, döşemek, aydınlatmak, süslemek, duracak, sığınacak, dinlenecek yerler yapmak ve eyi bir halde bulundurmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

32 - Beldenin, plân ve programa uygun, 13 mayıs 1926 tarih ve 839 numaralı kanuna ve diğer hususî ahkâma tevfikan lâğım ve çukurlarını inşa ve tamir etmek ve ettirmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

33 : Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, bunları korumak ve işletmek (bu işler için kâfi mütehassıs bulunmıyan belediyelere alâkadar mahallî daireleri yardım eder.)

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

34 : Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelumum öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para hekim, ilâç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye,cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen bakmak, ilâç vermek, fakir cenazelerini meccanen kaldırmak, alil, işten aciz olupta bakacak kimsesi olmıyanlara bakmak;

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

35 : Alelumum belediyelere ait suları, çeşmeleri, sebilleri, arkları, havuzları, su taksim yerlerini, hazinelerini kaynaklarını tanzim ve idame etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

36 : Belediye sınırı dahilinde umuma mahsus iskele, rıhtım ve köprüleri plâna göre inşa ve idame etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

37 : Yangın yerlerini ve mahalle haline getirilecek yerleri kanun dairesinde tanzim ve imar etmek ve alelûmum inşaat, tamirat ve ilâvat plânlarını kanuna tevfikan tetkik ve tatbik etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

38 : Alelûmum sınaî müessese ve fabrikaların elektrik, tenvirat ve tesisatının, makine, ve motör ve inbiklerin kazan, ocak ve bacalarının gerek ilk önce ve gerek sonradan muttariden ve muntazaman fennî muayenelerini icra etmek, etrafındakilerin sihhatlari huzur, rahat ve malları üzerine fena tesir icra edip etmediklerini tetkik etmek, zararlarına mani olmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

39 : Kanunun mecburî tutduğu ahvalde veya ihtiyarî olarak müracaat vuku bulduğu takdirde her nevi inşaat ve tesisat için muayenei fenniye raporları ve şehadetnameleri vermek ve yahut mezkûr tetkikatı yapacak müesseseye malik değilse en yakın bir müessese vasıtasile bu işleri temin etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

40 : kanuna tevfikan fennî ve sıhhî mezbaha ve teferruatından madut olan barsakhane ve saire yapmak ve işletmek

Reis — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

41 : Belediye gaz ve her nevi müştail maddeler depoları yapmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

42 - Meydan ve pazar yerleri yapmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

43 - Ekmeğe, ete doğrudan doğruya ve kat'î lüzum halinde bunlardan mada havayici zaruriyeye mahalleri idare heyetlerinden tasdik edilmek şartile azamî fiyat koyabilmek ve icabında ihtikâra mani olmak için havayici zaruriyeye müteallik mevad alım ve satım ve bunlardan stok yapmak ve hayatı ucuzlatacak tedbirler ittihaz etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

44 - Meydan, cadde ve sokak gibi umuma ait yerlerde ilân işlerini idare etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

45 - Yetimhane, acezehane, doğum ve emzirme ve mecburî olarak meccanî doğum evleri tesisat ve teşkilâtı ve mahalleri Sıhhat Vekâletince tayin ve tasdik edilmek şartile tımarhane, fennî tathirhane ve tathir istasyonları vücuda getirmek ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

46 - Yarış yerleri yapmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

47 - Kanuna göre doğrudan doğruya veya alâkadar tarafından müracaat üzerine gaz, su, elektirik sarfiyatını müş'ir saat ve aletleri veya

taksimetreleri teftiş etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

48 - Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışamıyanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

49 - Belediye varidatını tahsil etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

50 - Belediye hizmetleri için iktiza eden masrafları tesviye etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

51 - Belediye emval ve akaratını idare etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

52 - Sıhhî muavenet ve imdat merkezleri yapmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

53 - A : Plân ve tesisatı ve mahalleri Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tasdik edilmek şartile beldenin ihtiyacile mütenasip ücretli ücretsiz belediye hastanesi,

B : Ehlî hayvan hastalıklarının tedavisi için hayvan hastanesi tesis etmek ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

54 - Gençler için mahallin ihtiyacile mütenasip stadyomlar tesis etmek ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

55 - Belediyeye ait eğlence yerleri tesis etmek ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

56 - Belediyeye ait ılıcaları işletmek, deniz hamamları ve her nevi yıkanma müesseseleri açmak, açılmasına ruhsat verilenlere nazaret etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

57 - Eczanesi olmıyan yerlerde hususî kanununa tevfikan eczane açmak, fakirlere parasız veya ucuz ilâç vermek, ücretli ücretsiz muayenehane, dispanser vücuda getirmek, fakirler için meccanî doğum yardımını temin etmek üzere ebe istihdam etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

58 - Her nevi et, yağ, balık, zeytinyağı, peynir ve sebze ve meyve, turşu, tuzlu balık gibi muhafazası ve satılması sihhî ve baytarî şeraite tabi yenilecek şeylerin müzayedeli müzayedesiz toptan alım ve satımının muayyen mahallerde ve belediye nezareti altında icrasını temin için haller tesis ve idare etmek (borsa muamelâtı cereyan eden mahallerde borsaya tabi mevad hakkında hususî kanun ahkâmı tatbik olunur.)

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hamdi B. (İstanbul) — Balıkhanenin idaresi hakkında burada bir kayit var mı?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Yoktur efendim.

Hamdi B. (İstanbul) — Esasen onu Hükûmet daha doğrusu Maliye Vekâleti idare ediyor. O da dahil mi efendim?

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Hayır o hariçtir.

Hamdi B. (İstanbul) — Pek alâ zapta geçsin efendim.

Reis — Fıkrayı reyinize arzediyorum kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir

59 - Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

60 - Borsa bulunmıyan yerlerde zahire pazarları ve arziyeler yapmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

61 - Buz fabrikası, sıhhî kar kuyuları, soğuk hava mahzenleri, umumî su depoları, belediye süthaneleri yapmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

62 - Mahrukat pazarları ve arziyeleri yapıp idare etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

63 - İktisat Vekâletinin müsaadesi alındıktan sonra mahsulât ve masnuat sergi ve panayır yerleri ve müzeleri kurmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

64 - Mezat salonları açmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

65 - Belediye un ve inşaat malzemesi fabrikaları vücude getirmek ve idare etmek.

Ziya Gevher B. (Çanakkale) — Burada bir şey soracağım; maddelerde (inşa etmek ve işletmek) cümlesi mütemadiyen tekerrür ediyor. Bunlar başkası tarafından inşa edilir veya işletilirse bu memnu mudur? inhisar mı vardır?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — İnhisar yoktur efendim.

Reis — Efendim fıkrayı kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

66 - Belediye furunları yapmak ve işletmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

67 - Belediye müessesatının muhafazası altında bulunan emtia üzerine itibar ve ikraz muamelesi yapacak müessesat vücude getirmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul

edilmiştir.

68 - Ucuz belediye meskenleri yapmak ve belediye namına inşaat yaparak icar etmek, belediyenin inkişaf ve tevessüe müsait mahallerinde arazi alarak yeni pilâna göre tanzim etmek ve yenidn inşaat yapmak istiyenlere satarak ihtikâra mani olmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

69 - Fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

70 - Şefkat, tasarruf, memurin ve müstahdemini belediye tekaüt sandıkları tesis ve idare etmek ve şehir bankaları açmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

71 - Muhtacin için iane sandıkları tesis ve idare etmek ve emvali menkule terhin sandıkları tesis etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

72 - Zabıtai belediye memuru, belediye fenmemuru, yapı kalfası yapıcı ve muhtelif meslek ustaları gibi beldenin ve belediye idaresinin muhtaç olduğu meslekler erbabı yetiştirmek üzere kurslar, dersler, gece ve hafta tatili günü dershaneleri ve ikmal ve çırak, ev kadını mektepleri açmak ve idare etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

73 - İşçiler, sanat ve mesai erbabı ve alelûmum müstahdemler için iş kalemleri ve idarehaneleri tesis ve idare etmek, edeceklere de ruhsat vermek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

74 - Seyrüseferleri tanzim için talimatnameler yapmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

75 - Fennî ve sıhhî umumî çamaşırhaneler yapmak ve yahut yapılmasına izin vermek ve bunları mürakabe etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

76 - Fabrika ve iş evlerinin, amele ve meskenlerinin sıhhî teftişlerini yapmak (bu teftiş, devlet demiryolları için idarenin müfettişleri ve imtiyazlı şirketler için de hükûmet tarafından mansup komiselrel marifetile yapılır.)

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Belediye vazifelerinin varidata göre belediyelere tevdii

MADDE 16 — 1 : 15 inci maddenin 1-39,41,-44, 47-52, 56,57, 74-76 mcı fıkralarında sayılan vazifeler her belediye için.

2 : 15 inci maddenin 58 inci fıkrasında izah olunan vazife varidatı elli bin liradan fazla belediyeler için.

3 : 15 inci maddenin 40, 45, 54, 55 inci fıkralarında izah olunan vazifeler varidatı iki yüz bin liradan fazla belediyeler için.

4 : 15 inci maddenin 46 ve 53 üncü fıkralarında izah olunan vazifeler varidatı beş yüz bin liradan fazla belediyeler için mecburidir.

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Bu maddenin iki, üç, dördüncü fıkralarında ufak bir sehiv vardır. Tashih ediyorum. İkinci fıkra (15inci maddenin 40 ve 58 inci fıkralarında) olacak üçüncü fıkraya 15 inci maddenin 53 üncü fıkrasının numarası ilâve edilecek 15 inci maddenin 40, 54, 55 inci fıkralarının numaraları silinecek.

Dördüncü fıkrada (on beşinci maddenin 46, 54, 55, fıkraları) denecek 53 silinecek.

Reis — Madde tadil veçhile okunacaktır:

Belediye vazifelerinin varidata göre belediyelere tevdii

MADDE 16 — 1 : 15 inci maddenin 1-39,41,44, 47-52 56,57 74-76 mcı fıkralarında sayılan vazifeler her belediye için.

2 : 15 inci maddenin 40 ve 58 inci fıkralarında izah olunan vazife varidatı elli bin liradan fazla belediyelr için.

3 : 15 inci maddenin 45, 53 üncü fıkralarında izah olunan vazifeler varidatı iki yüz bin liradan fazla belediyeler için.

4 : 15 inci maddenin 46, 54, 55 inci fıkralarında izah olunan vazifeler varidatı beş yüz bin liradan fazla belediyeler için mecburidir.

Mustafa B. (Çorum) — Efendim burada fıkraların sırası değişiyor. Buna nazaran vazaif de değişecek demektir. Buna sebep nedir?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Efendim; bir tab sehvi olmuştur. Başka bir şey değildir.

İkinci fıkraya alınan 15 inci maddenin 40 ıncı fıkrası mezbahaya ait fıkradır. Yukarda kabul ettiğimiz fıkraları açarsak varidatı (50) bin liradan yukarı olan belediyeler için mezbaha yapmayı mecburi tuttuk. Fakat oraya yazılmamıştır. Bendeniz onun için tashih ediyorum. (53) üncü fıkra üçüncü fıkraya alındığından dolayı dördüncü fıkradan silinecek 53 üncü fıkra doğum evi ve sairedir. Dördüncü fıkra, 46 ıncı fıkra, yarış yerleri, 54 üncü fıkra sitadyom 55 inci fıkra da eylence yerleridir. Bunlarda varidatı (500) binden fazla olan belediyeler için mecburidir. Diğerleri için ise ihtiyaridir.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Efendim; zannederim Mustafa Beyin maksatları şu olmalıdır. Bu rakkamlar tab eseri olarak mı tashih ediliyor yoksa encümenin kabul ettiği şeyler üzerine diğer bir tashih mi yapılıyor?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Encümen namına tashih yapıyorum ve onun kabul etti-

ği şekli arzediyorum.

Şemseddin B. (Sıvas) — Mezbaha yapmak mecburi olan belediyede bu mecburiyet inhisar mahiyetinde midir efendim?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Evet yokarda kabul ettiğimiz üzere inhisar mahiyetindedir.

Reis — Başka söz istiyen var mı efendim? Maddeyi tashih veçhile reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İhtiyarî vazifeler

MADDE 17 — 15 inci maddenin 59-73 üncü fıkralarında tadat edilen vazifeler belediyeler için ihtiyarîdir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Mecburî vazifelerin ifası için tasarruf

MADDE 18 — 16 ıncı maddenin birinci fıkrasının 5, 22 ve 25 inci fıkralarında yazılı oalnlarla bu maddenin 2, 3 ve 4 üncü fıkrasında yazılan mecburî vazifeleri ifa için vazifedar olan belediyenin varidatının en az yüzde onu tahsis ve tasarruf edilmek şartile en çok beş sene zarfında muktazi tesisat vücude getirilir.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Belediyelerin hakları, salâhiyet ve imtiyazları

MADDE 19 — Belediyelerin hakları, salâhiyetleri ve imtiyazları şunlardır:

1 - Belediye idareleri kanunun kendilerine tahmil ettiği vazife ve hizmetleri ifa ettikten sonra belde sakinlerinin müşterek ve medenî ihtiyaçlarını tesviye edecek her türlü tşebbüsatı icra ederler.

Reis — Efendim; tensip buyurursanız maddeyi fıkra fıkra reye koyalım. *(Kabul sesleri)* O halde bu birinci fıkra hakkında söz istiyen var mı? *(Hayır sesleri)* Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2 - Beldenin ve belde halkının sıhhat selâmet ve refahını temin ve intizamı beldeyi halelden vikaye maksadile kanunların bahşettiği salâhiyete müsteniden emirler vermek ve belediye yasakları koymak ve infaz ettirmek, hilâfında hareketleri görülenleri cezalandırmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

3 - Kavanini mahsusa mucibince belediye vergi ve resimlerini tarh ve tahsili emval kanununa tevfikan cibayet etmek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

4 - Müktesep haklara halel gelmemek üzere belediye sınırı dahilinde:

A - Doğrudan doğruya yapılmak ve işletilmek şartile su, havagazı, elektirik, tıramvay, tesisatı kurmak ve işletmek, göl, nehir, körfez ve sevahili mütecavire vapurları nakliyatını deruhte ve ifa etmek belediyelerin hakkıdır. (Ancak belediyeler bu işlerin tesis veya işletilmesi için müddeti kırk seneyi tecavüz etmemek ve şeraiti Devletçe müttehaz kaidelere muvafık olmak üzere imtiyaz da verilebilir.)

B : Teşnithane tesisatı ve çöpleri, paçavra, ve kemikleri toplama teşkilâtını idare etmek ve ettirmek.

Ziya Gevher B. (Çanakkale) — Teşnithane ne demektir?

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Ölmüş hayvan lâşelerini alıp tahlil etmek ve ondan sanayide ve sair hususlarda istifade etmektir.

Ziya Gevher B. (Çanakkale) — Bunu kimse anlıyamaz.

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Mukabili isim bulamadık.

Reis — Efendim; reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

5 - Belediye hududu dahilinde muayyen mevkiler arasında otobüs, omnibüs gibi yolcu ve yük başına ücret alan nakliye vasıtalarının işletilmesine ve hususî mahiyette elektirik tesisatı gibi işlerin yapılmasına ve umuma ait suların ihtiyaçtan fazlasının hususî istihsalâtta kullanılmasına inhisarı tazammun etmemek üzere ruhsat vermek.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

6 - Belediyeye ait hizmetlerin ifası zımnında şahsı hükmî sıfatile belediye sınırı dahil ve haricinde menkul ve gayri menkul mallara tasarrufa, bey ve şiraya, icar ve isticar, ikraz ve istikraza, teberruatın kabulüne, emsali nükut ve teahhüdatı medeniyeyi ifaya ve davaya ve sulh ve ibraya ehil olmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

7 - Belediye daire ve şubeleri, bahçeleri, umuma ait âkar olmıyan açık ve kapalı mahalleri emlâk vergisinden müstesna olmak; belediye vergi ve resimleri üzerine haciz konulmamak.

Hayrettin B. (Balıkesir) — Maddenin bu fıkrasında belediye resim ve vergileri haczolunamaz diyor. Bundan şu anlaşılıyor. Belediyenin hidematı umumiyesine ait bilûmum alât, edevat, eşya ve emvali haczolunabilir. Yani bir alacaklı indelhace belediyenin hidematı umumiyei sıhhiyesinden madut olan etüv makinesine yangın alâtından olan arazoz ve sair alâtına haciz vazedebilecek demektir. Netekim tatbikat sahasında cereyan eden ahval ve hâdisat ta bunu ispat etmektedir. Verginin aslı haczolunamiyor. Fakat bu vergi ile alınan ve memleketin ihtiyacatı zaruriyesine ait bulunan sair alât ve edevat... haczolunuyor şu halde verginin hikmeti tahsili kalmıyor. Memleketin müdafaasına hizmet eden ordunun topu, tüfengi haczolunur mu? memleketin asayişine hizmet eden jandarmanın tüfengi, silâhı ve sairesi haczolunabilir mi ki memleketin asayişi sıhhiyesine hizmet eden etüv makinesine ve kezalik memleketin selâmetinin teminine hizmet eden yan-

gm alât ve edevatına haciz vazedilsin, ama alacaklı da matlubunu nereden alacak alacaklının da elini kolunu bağlamak doğru değildir. Bazı belediyelerin bilhassa otel, icarhane, dükân gibi emlâk, akarı vardır. Bazı belediyelerde bu da yoktur. Bu takdirde resim, vergilerin azamî yüzde yirmi beşini tecavüz etmemek şartile alacaklı için haciz vazına mesağ verilmelidir. Aksi takdirde bu hal belediyelerimizi itibardan düşürür. Bendeniz maddenin şu şekilde kabulünü rica ediyorum.

Belediye daire ve şubeleri, bahçeleri umuma ait akar olmıyan açık ve kapalı mahalleri emlâk vergisinden müstesna olmak ve hidematı ammenin ifasına mahsus olan alât, emval ve eşyasına ve belediye vergi ve resimlerinin yüzde yirmi beşinden fazlasına haciz konulmamak, maddenin bu suretle tadilini teklif ediyorum.

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya) - Efendim; Hayrettin Beyefendi biraderimizin belediyeler için hidematı ammenin ifasına mahsus olan alât, emval ve eşyasının hacze tabi olmaması teklifleri belki muvafık olabilir. Yalnız eski usul hukuk muhakemelerinde bu varken yeni icra ve iflas kanununda kaldırılmış olmasından dolayı encümeniniz bu hacizden müstesna olmak meselesini vergi ve resimlere hasretmiş ve diğer emval ve eşyayı hacze tabi tutmuştur. Mamafih hüküm Heyeti Celilenizindir. Nasıl arzu buyurulursa madde o şekilde tespit olunabilir efendim.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim, belediyeden alacağı olanlar istifayı matlup için belediyenin her hanği bir şeyini haciz edebiliyorlar. Bu takdirde rusumun yüzde yirmi beşini haczetmeleri mi belediyecilik noktai nazarından doğrudur? yoksa hastanenin levazımını, yangına ait eşya ve vesaitini mi? zannederim ki birinci ikinciden daha hayırlıdır.

Binaenaleyh bu hususta encümenin noktai nazarı nedir?.

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya) - Encümenin noktai nazarı burada tespit edilmiştir. Vergi ve resim üzerine hiçbir haciz vazedilemez; çünkü bu vergi hidematı amme içindir; onunla alât edevat ve saire alacaktır. Haczedecek mahkemede yoktur. Öyle bir haciz dairesi bulunamaz. Belediyenin akar olan emval ve eşyası varsa icra ve iflas kanununda gösterilen sıra ile evvelâ onlara haciz kor. Akar olmıyan emval ve eşyası üzerine haciz vazı hakkında encümenin bir noktai nazarı yoktur, hakem heyeti celileleridir.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya B. (Muğla) — Efendim; vergilerin haczi, alacaklının alacağını alabilmesi her ikisi de esaslı hukuklardandır.

Eğer Balıkesir Meb'usu Hayrettin Beyin takriri nazarı dikkate alınırsa, bendeniz rica edeceğim encümende bir defa daha müzakere olunup Meclise arzolunsun.

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Takriri Encümene istiyoruz efendim.

Reis — Takririle beraber fıkrayı encümene gönderiyoruz efendim.

8 : Belediye emvalini zimmetine geçirenler, Devlet emvalini zimmetine geçirmiş olanlar hakkındaki ahkâma tabi olmak.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü fasıl

Belediye meclisi

A - Teşkilât

Meclisin müddeti

MADDE 20 — Belediye meclisleri intihap devreleri dört sene olmak üzere intihap hakkını haiz hemşehriler tarafından doğrudan doğruya intihap olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 21 — Umum nüfusu (3000) e kadar olan beldelerde belediye meclislerine 12, umum nüfusu (3000) den (5000) ne kadar olan beldelerde belediye meclislerine (3000) den yukarı her beş yüz nüfus için zamimeten bir âza, umum nüfusu (5000) den (10000) ne kadar olan beldelerde belediye meclislerine (5000) den yukarı her bin nüfus için zamimeten bir âza, umum nüfusu (10 000) den (25 000) ne kadar olan beldelerde belediye meclislerine (10 000) den yukarı her (3 000) nüfus için zamimeten bir âza, umum nüfusu (25 000) den (50 000) e kadar olan beldelerde belediye meclislerine (25 000) den yukarı her (5 000) nüfus için zamimeten bir âza, umum nüfusu (50 000) den (100 000) e kadar olan beldelerde belediye meclislerine (50 000) den yukarı her (10 000) nüfus için zamimeten bir âza, umum nüfusu (100 000) den yukarı olan beldelerde (100 000) den yukarı her (25 000) nüfus için zamimeten bir âza intihap olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Belediye şubelerine ayrılan yerlerde âza adedinin tespiti

MADDE 22 — Belediye şubelerine ayrılan yerlerde meclis âzası miktarı, beldenin umum nüfusuna nazaran 21 inci maddedeki nispet dahilinde tespit olunduktan sonra şubelerin her birinin umum belde nüfusuna nazaran olan nüfus nisbeti üzerinden hesap edilmek şartile her şube dahilindeki müntehipler tarafından intihap olunacak belediye âzası miktarı mahallî en büyük mülkiye memuru tarafından tespit ve ilân olunur.

Reis — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

B — Belediye intihabı hakları

İntihap etmek şartları

MADDE 23 — Belediye intihaplarında rey sahibi olmak için:

1 - Türk olmak,

2 - İntihap başlamadan evvel lâakal altı aydan beri beldede ikamet etmekte olduğunu vesaik ile ispat etmek,

3 - 18 yaşını bitirmiş olmak,

4 - Ağır hapis cezasına mahkûm olmamak,

5 - Hidematı âmmeden memnu bulunmamak.

6 - Hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti sui istimal, iflâs gibi muhilli haysiyet suçlarla mahkûm bulunmamak lâzımdır.

7 - Silâh altında bulunan askerler, jandarmlar, zabitler ve polisler, askerî memurlar belediye intihabına karışmazlar.

Salâhattin B. (Kocaeli) — Efendim; İcra ve iflas kanununda bir madde var. Borcunu ödemekten acız olanları muvakkaten belediye intihabından menediyor. Binaenaleyh bu memnuiyetler meyanına bu hükmün de konması lâzımgelir encümen kabul buyurursa maddeyi geri alsın bu kanun muahhar olmakla burada zikredilmediği takdirde o hükmün icar edilmiyeceği gibi bir vaziyet hasıl olabilir.

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya) — Efendim; Salâhattin Beyefendinin buyurdukları mesele muvakktttir. Borçlu borcunu ödediği takdirde intihap hakkına malik olur buradaki evsaf daimidir. Daimî vasıfları tadat ediyoruz. Binaenaleyh buyurduklarının buraya ilâvesine hacet yoktur.

Salâhattin B. (Kocaeli) — İntihabat o memnuiyet zamanına tesadüf ederse o vakit ne olur; bunları cami olabilecek bir fıkra ilâvesi her halde lâzımdır.

Aziz B. (Erzurum) — Bu madde ile mevcut olan ahkâmın tadili zaruridir. Hakikaten borcunu ödemiş veya ödememiş adamların intihap zamanlarında tespiti kolay bir iş değildir.

Mehakime müracaat etmek, onların icra dairesinden vesaikını getirmek onları günü gününe takip etmek müşküldür. borcunu ödememek muhilli haysiyet bir cürüm olsa bile intihaba mani olacak kadar büyük bir cürüm değildir. Bu itibarla bütün memeleketlerde kabul edilmiş olan intihap hakkını nezetmek doğru değildir. O kanun bu madde ile tadil edilir.

Salâhattin B. (Kocaeli) — Tadil değil ilâve istiyoruz efendim. Bendenizin maksadım ilâvedir.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Kanunun sonunda "bu kanunun hükmüne mugayir ahkâm mülgadır,, denilecek o vakit icra ve iflas kanununun o maddesi tadil edilmiş olacak onun için encümenin bunu geri alması lâzımdır.

M.M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Encümen maddeyi geri almiyor. Sahibi teklif bir teklif yazar ve Heyeti Celile kabul ederse.

YÜKSEK REİSLİĞE

İcra ve iflas kanununda borç ödemekten aciz olanların belediye intihap haklarından mahrum edildiklerinden 23 üncü maddeye bu hükmü ifade edecek bir fıkra ilâvesini teklif ederim.

Kocaeli
Salâhattin

Reis — Takriri nazarı dikkate alanlar . . . Almıyanlar... nazarı dikkate alınmıştır. Encümene veriyoruz.

İntihap olunmak şartları

MADDE 24 — Belediye meclisine âza intihap olunmak için:

1 - Türk olmak,

2 - 23 üncü maddenin 2 inci fıkrasındaki evsafı haiz bulunmak,

3 - Hidematı âmmeden mahcur olmamak,

4 - 25 yaşını bitirmiş olmak,

5 - Türkçe okur yazar olmak,

6 - Yirmi üçüncü maddenin 4, 5, 7 inci fıkralarında yazılan suçlardan birile mahkûm olmamak,

7 - Belediyeye ait bir işin mukavili, müteahhidi veya bunların kefil ve şeriki ve yahut bu cihetlerden borçlu bulunmamak lâzımdır.

Abdullah B. (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım! belediyeye âza olunabilmek için tasrih edilen şerait meyanında encümen okumak ve yazmağı kâfi görüyor. Zannediyorum ki bu kanunla evvelkinin arasında epi bir zaman geçmiştir. Doksan üç kanununda da böyle idi. Acaba o zamandan beri mekteplerimizden hiç istifade edilmemiş midir ki encümen orta tahsili şart koşmamıştır. Yalnız okuyup yazmayı kâfi görmüştür. Türkçe okuyup yazmak şarttır diyor; acaba neye şimdiye kadar yükselememişiz?

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya) - Efendim, encümende bu mesele mevzubahs olmuştur. Reis intihabında derecei tahsil nazarı dikkate alınmıştı. Nüfusu otuz binden yukarı olanlar için tahsili âlî diğerleri için tahsili talî denmişti. Fakat encümen onu dahi çıkarmıştır. Birçok yerlerimizde Maarif elli seneye nazaran elhamdülillâh çok ilerlemiştir. Fakat bir çok yerlerimizde daha bu yoktur, tabiî bu kanun umumidir, birkaç belde için yapılmıyor. Bütün beldeler için yapılıyor. Bazı beldeler ilk tahsili yapmış belediye âzası bulursa o belediye cidden bahtiyar olur . Bütün bunları düşünerek şartı umumî koyduk ve halkın takdirine bıraktık. Halk okumuş ve tahsil görmüş olanı intihap etmez; ehliyet ve kabiliyet itibariile seçer; bunun için halkın takdirine bırakılmıştır. Reisler için dahi bu şart yoktur.

Kılıooğlu Hakkı B. (Kocaeli) — Geri kalmış olanları, ilerlemiş olanlara ittiba etmek zaruretinde bulundurmalı, terakki ancak bu suretle olur. Yokmuş diye olanları da onlara uydurmak hiç doğru değildir.

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya) - Onlar için bir memnuiyet vazedilmiş değildir. Okur yazarlık lâzımdır. Yüksekler için bir memnuiyet yoktur.

Abdullah B. (Trabzon) — Acaba encümen ilk

tahsilini bitirmiş şahıs bulunmıyacağını mı? düşünüyor.

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya) — Beyefendi kendi dairei intihabiyeleinin bir az ilerisine doğru gitseler okur yazar bulmak imkânının müşkülatını derhatır buyururlar. Encümen öyle bir şey düşünmemiştir.

Reis — Başka söz istiyen var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Meclise âza intihap olunmıyan memurlar

MADDE 25 — Bilâmum Devlet memurları ve belediye memur ve müstahdemleri dairei memuriyetleri dahilinde belediye meclisine âza intihap olunamazlar.

Reis — Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Meb'usluk, encümeni daimî vilâyet ve belediye âzalığı

MADDE 26 — Meb'usluk, encümeni daimî, vilâyet âzalığı ile belediye meclisi âzalığı bir zat uhdesinde birleşemez. Bu evsafı haiz bir kimse belediye meclisine âza intihap olunduğn ve belediye intihabının neticesinin kendisine tebliği tarihinden itibaren üç gün zarfında hakkı tercihi kullanmadığı takdirde belediye âzalığını reddetmiş sayılır. Kezalik belediye meclisinde âza iken meb'usluğa veya encümeni daimî âzalığına intihap olunan kimse intihabatı vakıa neticesinin tebliğinden itibaren üç gün zarfında hakkı tercihini kullanmazsa belediye meclisi âzalığından istifa etmiş sayılır.

Reis — Bu maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bir meclsite birleşemiyenler

MADDE 27 — Birinci derecede usul ve furuğ birinci derecede civar ve bu derecelerdeki sıhrî hısımlar bir mecliste birleşemezler. Bir mecliste birleşmesi caiz olmıyanlar intihap edilmiş oldukları takdirde en ziyade rey kazanmış olan, bu da müsavi ise evli olan ve evli olanlardan da çocuğu çok olan âzalık sıfatını alır.

Çocuk adedinin de musavatı halinde kura çekilir. İntihaptan sonra sıhriyet peyda edenlerde ayni hükümlere tabidir.

Reis — Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Âzalığı kabul etmiyenlerin cezası

MADDE 28 — Belediye meclisi âzalığına intihap edilipte sıhhî esbap veya beldeden müfarekata mecburiyet gibi bir mazereti olmaksızın son dört sene zarfında bir senelik meclis âzalığını ifadan imtina edenler meclis kararile dört sene için âza intihap olunmak hakkından mahrum olurlar. Belediye meclisinin bu husustaki kararına razı olmıyan alâkadarın, kararın usulen tepliği tarihinden itibaren bir ay zarfında mahallî mahkemei asliyesine; bulunmıyan yerlerde sulh hakimine müracaatla meclis kararını istinafa hakları vardır. Mahkemenin veya sulh hakiminin kararı kat'idir.

Şükrü B. (Çanakkale) — Efendim; bendeniz bu maddeyi teşkilâtı esasiye kanunumuza bir az muhalif görüyorum. Bir adam bir vazifei vataniye yapmak için icbar edilebilir, fakat her hangi bir vazife yapmak için zannederim icbar edilemez. Çünkü teşkilâtı esasiyemize muhaliftir. Bu, hürriyeti şahsiyeyi tamamile ilga ediyor demektir ve bunun için bir ceza olmaması lâzımdır. Çünkü bu bir cürüm değildir. İntihaptan ferağat etmek bazı memleketlerde hakikaten vazifei medeniyeyi yapmamak suretinde telakki edilir, ezcümle İsviçrede. Fakat intihap olunan bir adam her hangi bir sebepten dolayı istinkâf edebilir.

Ahmet Hamdi B. (Yozgat) — Efendim; asliye mahkemesine gider, itiraz eder diyor. Bu, asliye mahkemesi, ceza mahkemesi mi, yoksa hukuk mahkemesi mi hangisidir?.

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Malatya)— Asliye cezadır. İntihap davalarını o rüyet eder.

Aziz B. (Erzurum) — Bir şehir halkı tarafından belediye âzası intihap edilebilmek bir şehirlinin hakkıdır. Bu da bazı şeraite tabidir. Herkes bilâkaydüşart âza olamaz. Çünkü; âza olmak için lâzimgelen evsafı haiz olması memleketin menafii ve refahı için lâzımdır. Kendisi intihap edilmiştir ve o vazifeyi yapmaktan kaçmıştır .Başka memleketlerde bu esasa göre muamele yapılır. Teşkilâtı esasiyeye taallûk etmez.

Yüsüf B. (Denizli) — O adamın mazereti meşruası olabilir.

Ağaoğlu Ahmet B. (Kars) — Muhterem Efendiler; belediyelerin, belediye meclislerinin müstakil, hür ve serbest olmasını tabii hepimiz son derece de arzu ederiz. Fakat vazifei medeniyenin milletinin heyeti umumiyesi noktai nazarından bihakkın ifa eylediğini ve bihakkın müdrik olduklarını da görmek lâzımdır. Bazı memleketler intihabı hak olmak üzere kabul ettikleri gibi intihaba iştiraki de bir vazife olarak vatandaşları icbar ediyorlor. Sebebi; vatandaşlarda içtimaî millî bir tesanüdün, bir varlığın, bir vahdetin husulünü temin etmektir. Şimdi bendenizce alelhusus bu nevi vasıtaya müracaat etmek bizim muhitimiz için elzemdir. Biliyorsunuz ki biz, mazimizin vermiş olduğu ruhî neticeler ve tesirler dolayısile ne kadar içtimaî işlere lâkaydiz. Cemiyet işlerine, cemaat işlerine lâkayitlik bizim muhitimizde bendenizin müşahedeme göre en büyük bir felâkettir.

Ferdî endişeler, ferdî düşünceler, içtimaî vazifelerin ifasına bizde umumiyetle mani olmaktadır. Bizim içtimaî teşekküllerimiz, siyasî teşekküllerimiz neden inkişaf etmiyor, neden terakki, teali etmiyor. Sebebi: memleketin efradındaki lâkaydidir. Başka bir şey değildir.

Efendiler; bu lâkaydiye karşı muhakkak bazı tedabir ittihaz etmek lâzımdır. Bendenizce bu hu-

susta Hükûmetimiz, Dahiliye Vekâleti ve encümen çok eyi düşünmüştür. Belçika gibi, Almanya gibi seviyei içtimaiyeleri çok yükselmiş olan memleketlerde, halkı bu gibi şeylere alıştırmak için, bunu bir vazife diye telâkki etmişler. Hem intihabata iştirak etmeğe, hem de vatandaşların kendilerine tevdi ettikleri şerefli bir vazifeyi ifa etmeğe efradı icbar etmişlerdir. Bizde bu cihet çok noksandır. Binaenaleyh bu maddenin bilhassa terbiyei içtimaiyemiz noktai nazarından aynen kabulü tarafdarıyım. Efendiler; bunu biliniz ki; mütemadiyen Hükûmet adamları buraya çıktığı zaman o muhafazakâr şeyleri söyledikleri zaman biz diyoruz ki ne için yapıyorsunuz? daha hazırlanmadık diyorlar. Bu maddeyi kabul edelim ve yavaş yavaş halkımızı içtimaî hayata yaklaştıralım. Çünkü ati için bu lâzımdır.

Salâhattin B. (Kocaeli) — Burada istinaf sözü geçmiştir efendim. Teşkilâtı adliyemizde istinaf sözü olmadığı gibi başka kanunlarımıza da bu tabir girmemelidir. Binaenaleyh buna itiraz veya temyiz demek daha doğrudur. Sonra asliye mahkemeleri, olmıyan yerlerde sulh hâkimi deniyor. Asliye mahkemeleri bulunmıyan yerler nahiyelerdir. Diğer mahallerde asliye mahkemesi bulunmamak imkânı yoktur. Asliye mahkemesi veya hâkimi münferit vardır. O da asliye mahkemesinin salâhiyetini haizdir. O itibarla belediye teşkilâtı yapabilecek nahiyelerde sulh hâkimlerine başka yerlerde asliye mahkemelerine diyelim.

Reis — Encümen nazarı dikkate alıyor mu?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Nazarı itibare alıyoruz, efendim.

Reis — Maddeyi tashih edelim.

Şükrü B. (Çanakkale) — Efendim; bendeniz birkaç kelime ile üstad Ağaoğlu Ahmet Beye cevap vereceğim. Bu gibi işler için o memleketlerin teşkilâtı esasiye kanunları müsaadekârdır. Fakat bizim teşkilâtı esasiyemiz angariyeyi külliyen menetmiştir.

Bir hak mevzubahs olmadıkça bir adama bir vazife tevdi edilemez. Bilâbedel bu işi yapacaksın aksi takdirde tecziye ederim demek külfetten başka bir şey değildir.

Ağaoğlu Ahmet B. (Kars) — Efendim; yine zihniyetten bahsedeceğim, vazifei içtimaiye ve vataniyeyi angariye telâkki edersek temamile Şükrü Beyle müşterekim. Bunu angariye telâkki etmek hiç bir vatandaşın, hiç bir kimsenin hatırı hayaline gelmez. Kendi kendini idare etmek istiyen bir memlekette vatandaşlık vazifesini ifa etmek angariye midir? Efendiler; bunu angariye telâkki edersek şüphe yok ki âtimiz muzlimdir. Her vatandaşın hür olması serbest olması ve kendi kendini idare etmesi kolay bir şey değildir ve bunun içinde fedakârlık ihtiyar etmek lâzımdır, fedakârlığa alıştırmak lâzımdır. Evet bu ilk evvel bizim gibi şimdiye kadar içtimaî işlerle meşgul olmamış; ancak ferdî ve şahsî endişelerle geçinmiş insinlar için bu, belki ağır gelecektir. Fakat gitgide bu terbiyenin bu mecburiyetin tesiri altında kalarak yavaş yavaş alışacağız. ve kendimizi böyle alıştırdığımız vakittir ki ancak kendi kendimize gitmek usulünü öğrenmiş olacağız. Efendiler, rica ederim çocuklarınızı mektebe nasıl gönderiyorsunuz? bu da ayni meseledir. Asırlardan beri kendi kendini idare etmemiş olan insanlara, bu gün hürsün, kendi idareni kendin göreceksin deniyor. Bu insanlar gitmezse ve o işi görmezse ve bunu bir angariye telâkki ederse kendi kendini idare etmek salâhiyetini elde edebilir mi? tabi edemz. Binaenaleyh ister istemez bunu bu yola sevketmek lâzımdır. Halbuki teşkilâtı esasiye kanunumuzda bu angariyedenmi bahsedilmiştir? onu yapan insanlar hiç bir vakit vazifei vataniyeyi angariye mefhumu içine sokabilirler mi? şerefli yüksek bir vazife angariye mefhumu içine girebilir mi? Binenaleyh bunu angariye diye kabul etmemeli. Şerefli bir vazife diye telâkki edilmelidir.

Ali Nazmi B. (Muğla) — Maddede mahkemei asliye ile sulh hâkimi kısmı doğrudur. Mahkemei asliye denince malûmu âliniz ya münferittir ya müçtemidir. Nahiyelerde sulh hâkimi vardır.

Salâhattin Beyin buyurdukları veçhile madde tadil edilirse kazaya civar olan yerlerin kaza mahkemesine gitmesi lâzım gelir.

Onun için sulh hâkimi demek doğrudur. Maddenin alâhalihi kalması muvafıktır.

İkinci kısma gelince: bilâmazeret meselesi, kanunda bilâmazeret imtina kelimeleri vardır. Herhangi bir suretle devamsızlıktır. Yani kastın olması lâzımdır. Bilâmazeret imtina hakkında esasen Meclisi Âli buna mümasil kanun kabul etmiştir. Meselâ hâkimin tayin edeceği vasi, vesayeti kabul etmeğe mecburdur. Bu da onun gibidir. Memleketin vezaifi müşterekesini görmekle ehil olanlar vazifeyi ifa etmek mecburiyetindedirler. Onun için böylece kalması lâzımdır.

Kılıncoğlu Hakkı B. (Kocaeli) — Efendiler, nasıl ki bir asker mazereti dolayısile cepheye sevkedilmiyorsa bu mazeret te onun aynidir. Elverir ki mazeret hakikaten şayanı kabul olsun. Yoksa her Türk vatanı, haricî düşmana karşı müdafaa için nasıl bir mecburiyet duyuyorsa dahilî hizmetler için de ayni mecburiyeti hissetmelidir. Binaenaleyh maddenin aynen kabulü zaruridir.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Efendim; bendeniz çok muhterem üstat Ahmet Beyin fikrine maalesef iştirak edemiyorum. Ahmet Beyefendi bu hur ve serbest bir memlekette vatandaşları için çalışmaktan imtinadır, buyurdular. Efendiler; hiç şüphe yok hür ve serbest bir memlekette teşkilâtı esasiye kanunu mucibince benim dahi intihap etmek ve edilmek hakkım hür ve serbesttir. Buna kimse mani olmaz. Bu benim intihap etmek ve intihap edilmek hakkıma ve hürriyetime bir taarruzdur. Ahmet Beyefendi buyurdular ki nasıl ki çocukları mekteplere kendi keyfine değil zorla gönderiyorsak, çok rica ederim belediye âzaları çocuk değildir. Ona teşbih te edilemez. Mademki

intihap etmek ve edilmek hakkı bana bahşedilmiştir. Bunu kabul edip etmemek te benim hakkımdır. Ben istersem kabul ederim, istersem etmem. Kabul etmezsem niçin dört sene beni intihap edilmekten menediyorsunuz? Birinci sene etmiyeceğim, belki ikinci sene yaparım. Neden kabul etmedin diye dört sene hizmetimden menedeceksiniz? Binaenaleyh intihap etmek ve edilmek hakkı teşkilâtı esasiye kanunu mucibince bir hakkı sarihimizdir. Ve serbesttir. Yani intihap etmek ve edilmek hakkımızı teşkilâtı esasiyemize muhalif ve mugayir olan hiçbir tahdidatla tahdit edemeyiz.

Yusuf B. (Denizli) — Efendim, hamdolsun milletimiz rüştünü idrak etmiştir. Mazarratı ve menfaatını anlıyacak bir dereceye yetişmiştir. Binenaleyh böyle bir kayda lüzum yoktur. Bunun tayyini talep ederim. *(Bravo sesleri)*

Encümen namına Abdülmuttalip B. (Maltaya)— Efendim, intihabın hürriyeti kanunlara göredir. Yani kanun dairesinde intihap serbesttir. Burada yalnız müntehaplara ceza veriyoruz. Halbuki başka memleketlerde müntehiplere de ceza verilmiştir. Belediye intihabına rey vermiyen bir müntehip için 20 franktan (500) franka kadar ceza alınır. Onu bu lâyihaya koymadık. Fakat millet dört senedenberi bir, iki, üç dört intihaptır kendisini mükerreren intihap ettiği halde mazereti olmadan âzalığı kabul etmiyenleri mahkeme kararı almmaksızın muvakkaten intihap hakkından mahrum bırakıyoruz. Yalnız onun mahkeme nezdinde itiraz hakkı vardır.

Mahkemede mazeretini ispat eder veya kabulünü izhar eyelerse mesele kalmaz.

Ali Nazmi Beyefendi vasiyet için de kanunu medeniden bir hüküm söylediler. Bu da onun gibidir.

İhsan B. (Ankara) — İntihap olunan zat için kabul etmediği takdirde böyle bir kayit konmuştur. Güzel... Fakat bu zat kabul ediyorum der ve ilk içtimaa gelirde sonra devam etmezse bunun kuvvei müeyyedesi var mıdır?

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Aşağıda vardır. Gelecektir efendim.

İhsan B. (Ankara) — Aşağıda müstafi addedilir deniyor, başka bir şey var mıdır?

Abdülmuttalip B. (Malatya) — İstifa edecektir ve istifası da meclis tarafından kabul olunacaktır. Yoksa kendi istifasile mesele bitmez.

İhsan B. (Ankara) — İstifa eder ve meclise gelmezse ne olacaktır.

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Bunu cebren getirmiye mahal yoktur ve bunun başka müeyyidi yoktur.

Şükrü B. (Çanakkale) — Efendim; mazeret olarak iki şey zikrediliyor. Birisi sıhhî diğeri nakli mekân, eğer bütün mazeretler kabul olunmuş olsaydi o zaman mesele kolay olurdu. Halbuki diğer mazeretler kabul olunmıyor.

Abdülmuttalip B. (Malatya) — Maddenin ruhu buyurduğunuzu ihtiva ediyor. Mahkemenin takdirine kalmıştır. Encümenin noktai nazarı budur. Karar Heyeti Celilenindir.

Hamdi B. (Yozgat) — Tadat edilen mazeretler içinde beldeden mufarekat tabiri neyi ifade ediyor?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — O beldeden ikâmetkâhını naklederse, demektir. o vaziyette de ceza verecek değilya... Bu haklı bir mazerettir. Çünkü artık o belde ahalisinden değildir.

Remzi B. (Sıvas) — Başka memleketlerden bahis buyurdunuz orada halkın intihaba iştirake mecbur tutulduğunu söylediniz. Fakat o memleketlerde âzalığa intihap olunan bir zatın o âzalıkta mecburen kalması için bir şey varmıdır?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Var zannederim. Maddesini hatırlamıyorum. Fakat kanun buradadır arayalım.

Remzi B. (Sıvas) — Ben âza olduğum zaman olabilirki arkadaşlarımın fikri benim fikrime uymaz. Beni bu vaziyette nasıl zorla çalıştırırsınız?

M. M. Abdülmuttalip B. (Malatya) — Encümenin noktai nazarı budur. Hakem heyeti Celiledir.

Reis — Bir takrir vardır, okunacaktır efendim.

YÜKSEK REİSLİĞE

Belediye meclisine intihap olunupta imtina edenler maddesinin tayyini teklif ederim.

Denizli
Mazhar Müfit

Aziz B. (Erzurum) — Efendim; Remzi Beyefendi bir şey sordular. Bendeniz yapmış olduğum tetkikata nazaran Almanyada cezalar, bu kanundaki cezalardan daha kuvvetli ve daha ağırdır. Vazifeyi kabul etmediği takdirde cezaya tabidir. Kabul ettikten sonra muayyen bir müddet için devam etmiyecek olursa yine cezası vardır. Bu esas şudur ki belediye işleri hakikaten bizde olduğu kadar başka yerlerde de belki bir nevi angariye telakki olunmuştur. Hakikat halde bu memleket için en lüzumlu bir vazifedir. Bendeniz belediye reisi blunduğum zaman Yusuf Beyefendi Hazretlerine cevap arzedeceğim, mevcut olan âzanın yarısından fazlası gelmemişlerdir. Hiç bir mazeretleri de yoktu. Demekki memleketimizde belediye âzalığını kabul etmiyenler maalesef çoktur. Bu hakikate göre madde koymaklığımız lâzımdır.

(Denizli Meb'usu Mazhar Müfit Beyin takriri tekrar okundu).

Reis — Eefendim; takriri nazarı dikkate alanlar lûtfen el kaldırsın... Nazarı dikkate almıyanlar lûtfen el kaldırsın...

Efendim; anlaşılmadı: takriri nazarı dikkate alanlar lûtfen ayağa kalksın... Nazarı dikkate almıyanlar lûtfen ayağa kalksın... Takrir nazarı dikkate alınmamıştır efendim.

Efendim; maddenin tashih edilmiş şeklini okuyoruz.

Âzalığı kabul etmiyenlerin cezası

MADDE 28 — Belediye meclisi âzalığına intihap edilipte sıhhî esbap veya beldeden müfarekata mecburiyet gibi bir mazereti olmaksızın son dört sene zarfında bir senelik meclis âzalığını ifadan imtina edenler meclis kararile dört sene için âza intihap olunmak hakkından mahrum olurlar. Belediye meclisinin bu husustaki kararına razi olmıyan alâkadarın, kararın usulen tebliği tarihinden itibaren bir ay zarfında mahallî mahkemei asliyesine; bulunmıyan yerlerde sulh hâkimine müracaatla meclis kararını itiraza hakları vardır. Mahkemenin veya sulh hâkiminin kararı kat'idir.

Reis — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim; perşembe günü saat 15 te içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Kapanma saati: 17,20

T. B. M. M. Matbaası